

Najdôležitejší v systéme zálohovania je spotrebiteľ

AUTOR: ZOSR FOTO: Dreamtime

OBCHODNÍKOV NA SLOVENSKU, KTORÍ PREDÁVAJÚ
NÁPOJE V PLASTOVÝCH FLAŠIACH ALEBO
V PLECHOVKÁCH, ČAKÁ V NAJBLIŽŠOM OBDOBÍ
VÝZNAMNÁ ZMENA V SPÔSOBE, AKÝM SA BUDÚ NÁPOJE
V JEDNORAZOVÝCH NÁPOJOVÝCH OBALOCH PREDÁVAŤ.

Plastové obaly, známe skôr ako PET fľaše a nápojové plechovky budú od 1. januára 2022 povinne zálohované na základe zákona č. 302/2019 o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje. Slovensko bude prvým štátom v strednej Európe, ktoré zavedie povinné zálohovanie tohto druhu nápojových obalov. Obchodníci, vychádzajúc z poznatkov v praxi, mali výhrady k zálohovaniu jednorazových obalov, pretože ide o systém administratívne a finančne náročný. Zákon bol síce prijatý už minulý rok a vstúpil do platnosti, zálohovanie obalov bude spustené až po nastavení celého systému zálohovania: predovšetkým zriadením odberových miest, zabezpečením vratných automatov, technickej podpory a celej logistiky. Túto kľúčovú úlohu má zabezpečiť správca zálohového systému.

ČO SA DEJE S NÁPOJOVÝMI OBALMI

Zväz obchodu SR je jedným zo štyroch členov konzorcia, ktoré spolu s ním tvorí Asociácia výrobcov nealkoholických nápojov a minerálnych vôd, Slovenské združenie výrobcov piva a sladu (SZVPS) a Slovenská aliancia moderného obchodu (SAMO). Konzorcium sa uchádza o úlohu správcu zálohového systému. Už pred rokom tak reagovalo na výzvu Ministerstva životného prostredia SR (MŽP SR) v nadväznosti na schválenie zákona o zálohovaní nápojových obalov.

Títo štyria členovia spolu reprezentujú najvýznamnejších domácich a zahraničných výrobcov nápojov, ich dovozcov a distribútorov. Združené

spoločnosti umiestňujú na slovenský trh viac ako 80 percent všetkých jednorazových nápojových obalov. Na Slovensku sa predáva približne miliarda plastových fliaš ročne. Ide najmä o nealkoholické nápoje vrátane minerálnych vôd, ovocných štiav a pivo. Časť sa po spotrebovaní separuje a potom recykluje prostredníctvom triedeného zberu, časť končí na skládkach odpadu, značná časť končí voľne pohodená v prírode, na verejných priestranstvách, riekach, pri cestách. To je problém, ktorý treba efektívne riešiť.

NEBUDE SPRÁVCA, NEBUDE VÝKON ZÁKONA

MŽP SR by malo ešte tento december rozhodnúť o tom, komu udelí poverenie na založenie Správcu, čiže neziskovej organizácie, ktorá musí celý systém vytvoriť, financovať a spravovať. Na celú prípravu zálohového systému by tak zostalo maximálne 12 mesiacov, čo je už aj tak veľmi krátky čas, najmä v zložitých podmienkach, ktoré nastolila koronakríza. Pritom v apríli tohto roka minister životného prostredia avizoval, že zálohovanie bude pre epidémiu odložené na rok 2023. Napokon sa tak nestalo. Ak by ministerstvo nevybralo správcu zálohového systému včas, zákon by bol nevykonateľný, lebo na prípravu zložitého systému by nebol dostatok času.

Ako presvedčiť spotrebiteľa

Pre úspešnosť celého projektu je najdôležitejší spotrebiteľ a jeho správanie. Z tohto dôvodu bude nevyhnutné nastaviť zálohový systém tak, aby bol pre spotrebiteľa:

1. dostatočne motivačný („robiť správnu vec“ + finančná motivácia)
2. dostatočne pohodlný (vrátenie nápojového obalu musí byť jednoduché a nesmie vyžadovať čas navyše)

Bude to vyžadovať vybudovanie siete optimálne rozmiestnených odberných miest, ktoré umožnia nápojové obaly jednoducho vrátiť a bez zbytočného časového sklzu dostať späť vyplatenú zálohu.

PREČO ZÁLOHOVANIE?

Obchodníci aj spotrebiteľia na Slovensku majú historickú skúsenosť so zálohovaním nápojových obalov. V bývalom Československu sa zálohovali a vykupovali sklené fľaše od piva, vína, mlieka, smotany, jogurtov a od niektorých nealkoholických nápojov. Cena zálohy bola dostatočne motivačná, aby spotrebiteľia vracali obaly zo skla do obehu. V prípade zálohovania obalov zo skla šlo predovšetkým o opätovné používanie fliaš.

Zálohovanie fliaš z plastu a plechových nápojových obalov má trochu inú motiváciu. Najvýraznejším cieľom má byť podstatné zníženie až eliminácia množstva voľne pohodených plastových nápojových obalov, zvýšenie miery ich vyzbierania a kvality materiálu, ktorý môže byť opätovne využitý na výrobu nových obalov na nápoje. Podľa údajov Európskej komisie a niektorých skúseností zo zahraničia by sa zálohovaním mal dosiahnuť, prípadne presiahnuť až 90-percentný podiel recyklácie plastových nápojových obalov.

KTO BUDE ZÁLOHOVAŤ A V AKEJ VÝŠKE

Podľa už platného zákona zavedenie zálohovania bude povinné pre obchody alebo prevádzky s rozlohou väčšou ako 300 štvorcových metrov. Predpokladá sa, že aj menšie predajne budú mať záujem o účasť v systéme, lebo spotrebiteľ môže uprednostňovať prevádzky, kde bude môcť zálohovaný obal vrátiť a inkasovať zálohu. Správca by tak mal postupne vybudovať aj zberné miesta na vybraných verejných priestranstvách a bude tiež rozhodovať o efektívnosti a spotrebiteľsky pohodlnom rozmiestnení zberových automatov.

Čo sa týka výšky zálohy, legislatíva stanovuje len minimálnu cenu: 12 centov za plastový obal a 10 centov za plechový. Správne nastavená výška zálohy môže byť pre úspešnosť celého projektu rozhodujúca. Zákazníci budú musieť byť vopred informovaní, aby nevníмали zálohu ako súčasť ceny nápojov, ale ako poplatok, ktorý bude v plnej miere splatný pri vrátení obalu. Skúsenosti z krajín, kde už zálohový systém funguje, ukazujú, že vyššia záloha podporuje vyššiu mieru návratnosti obalov. Aby bolo používanie systému jednoduché a ľahko zapamätateľné, je vhodné stanoviť jednotnú výšku zálohy na všetky druhy obalov.

AKO TO FUNGUJE INDE V EURÓPE...

Skúsenosti z krajín, ktoré už prevádzkujú zálohové systémy, svedčia o tom, že premyslený a funkčný zálohový systém prináša vysokú mieru návratnosti predaných nápojových obalov. Výška záloh je stanovená na 9 až 40 centov a miera návratnosti obalov sa pohybuje medzi 8 až 99 percentami. Skúsenosti zároveň ukazujú, že neexistuje absolútny vzťah medzi výškou zálohy a mierou návratnosti, lebo systémy obsahujú aj ďalšie okolnosti, ktoré vplývajú na mieru návratnosti. Ide najmä o:

- pohodlie spotrebiteľa (jednoduchosť vrátenia obalov)
- úroveň informovanosti spotrebiteľa (motivácia a edukácia)
- miesto spotreby (väčšia návratnosť obalov z domácností ako pri konzumácii vonku)
- evidencia a vykazovanie miery návratnosti (niekde môže zahŕňať aj zálohované obaly, ktoré boli vrátené cez iný typ zberu)

V Európe vzrastá počet krajín, ktoré uzákonili zálohový systém na jednorazové nápojové obaly (Dánsko, Fínsko, Nórsko, Švédsko, Island, Holandsko, Nemecko a Chorvátsko). Systém sa ujal aj v Estónsku, Litva zaviedla zálohovanie v roku 2016. Zálohové systémy sa líšia cenou, ale napríklad aj veľkosťou obalu, ktorý možno vrátiť. Zálohujú sa prevažne nápojové obaly zo skla, z plastu aj plechovky. Ďalšie európske krajiny sa na zavedenie zálohovania pripravujú.

... A AKO V AMERIKE

Na severoamerickom kontinente sa zálohuje v Kanade, aj keď systémy

Zálohovanie nie je nič nové pod slnkom

V Írskom Dubline firma A & R Thwaites & Co už v roku 1799 vyberala zálohy za fľaše so sódovou vodou a pri vrátení fliaš vyplácala 2 šilingy za tucet (12) vrátených fliaš. Podobne postupovala od roku 1800 známa spoločnosť Schweppes a potom aj škótski výrobcovia nápojov. V spomenutých prípadoch šlo o dobrovoľnú aktivitu výrobcov a distribútorov, ktorí mali záujem podporiť návratnosť a obrátkovosť fliaš. Po roku 1884 vo Švédsku však túto povinnosť pre nápojové obaly stanovil zákon. O sto rokov neskôr sa povinnosť rozšírila aj na alumíniové plechovky. Najstarší zákon ustanovujúci zálohový systém na americkom kontinente bola legislatíva z roku 1970 v kanadskej provincii Britská Kolumbia. V bývalom Československu sa zálohovali a vykupovali sklené fľaše od piva, vína, mlieka, smotany, jogurtov a od niektorých nealkoholických nápojov.

jednotlivých kanadských provincií sa často dosť líšia. Niekde zálohujú aj tetrapaky, nápojové vrecúška, obaly od mlieka a mliečnych nápojov a iné. Situácia v USA sa v jednotlivých štátoch líši, zálohovanie má uzákonené 10 štátov. Týka sa skla, plastu a plechoviek.

(Pokračovanie v budúcom čísle: ZO SR bude s informáciami o vytváraní systému zálohovania jednorazových nápojových obalov v časopise Obchod pokračovať v nadväznosti na rozhodnutie MŽP SR vzhľadom na výber správcu zálohového systému jednorazových nápojových obalov.)

TABAKOVÁ SEKCIA ZO SR VYTVÁRA ZÁZEMIE PRE VÝZNAMNÝCH HRÁČOV NA TRHU

Ked' zákony robia obchodníkom vrásky

AUTOR: ZO SR FOTO: Dreamstime

ZNALCI A POUŽÍVATELIA TABAKOVÝCH VÝROBKOV, ALE AJ ICH VÝROBCOVIA A DISTRIBÚTORI SA MUSIA PRIPRAVIŤ NA ĎALŠIU NEVÍTANÚ ZMENU: CIGARETY OPÄŤ ZDRAŽEJÚ. PÔJDE DOKONCA O VYŠŠÍ PRÍRASTOK K CENÁM, AKO BOLI PÔVODNÉ NÁVRHY PREDKLADATEĽA, MINISTERSTVA FINANCIÍ SR.

S potrebná daň za krabičku cigariet sa v nasledujúcich troch rokoch zvýši trikrát: spotrebiteľ zaplatí o 40 centov navyše od februára 2021, o ďalších 20 centov si priplatí od februára 2022 a ďalších 20 centov pribudne k cene od februára 2023. Vyplýva to z novely zákona o spotrebnej dani z tabakových výrobkov. Zdraženie cigariet má zvýšiť príjmy do štátneho rozpočtu v rokoch 2022 a 2023: zákon má podľa prepočtov zabezpečiť štátu navyše 102,1 milióna eur v budúcom roku, nasledujúci rok viac ako 187 miliónov eur a v roku 2023 by malo pribudnúť ďalších 253,5 milióna eur.

OBCHODNÍKOM PRIBÚDAJÚ STAROSTI

V porovnaní s cigaretami však zvýšené spotrebné dane menej zasiahnu bezdymové tabakové výrobky, keď nárast bude menej strmý. Daň na tento druh výrobkov stúpne v budúcom roku o 72 percent, od februára 2022 používatelia zaplatia o 21 percent viac a od februára 2023 si prirátajú k cene ďalších 17 percent. Celková cena balíčka bezdymového tabakového výrobku sa tak zvýši o 40 centov a v rokoch 2022 a 2023 zodpovedá hodnote v roku 2021.

Sadzba dane na cigary a cigarky sa v nasledujúcich dvoch rokoch nebude zvyšovať, kým v roku 2023 sa má zvýšiť na úroveň tabaku zodpovedajúcu hodnote v roku 2021.

Zvýšenie spotrebných daní na tabakové výrobky robí ďalšie vrások na čele obchodníkom po tom, čo sa museli dlho a zložito vyrovnávať s ustanoveniami európskej Smernice 2015/40/EU. Tie zaviedli do celého procesu výroby, distribúcie a predaja nový systém výsledovateľnosti a dohľadateľnosti tabakových výrobkov pre celú Európsku úniu, tzv. Track and Trace. V počiatočnom období,

od mája 2019, systém slúži len na vyhľadávanie a sledovanie cigariet a tabaku na vlastnoručné zhotovenie cigariet. Pre ostatné tabakové výrobky bude platiť od 20. mája 2024.

ODBORNÉ ZÁZEMIE PRE TABAČIAROV

Pri adaptácii a príprave na takéto zložité, administratívne aj finančne náročné procesy pomáha členom Zväzu obchodu SR Tabaková sekcia, ktorá združuje prakticky všetkých významných hráčov na slovenskom trhu s tabakovými výrobkami, výrobcov aj distribútorov. Sekciu vedie Igor Ormandy, ktorý je zároveň generálnym riaditeľom distribučnej spoločnosti Mediaprint-Kapa PresseGrosso, a. s.

Členovia sekcie pravidelne monitorujú a analyzujú aj ďalšie legislatívne procesy v oblasti národnej slovenskej a európskej legislatívy týkajúcej sa tabakových výrobkov a zblížovanie právnych a správnych predpisov členských štátov v tejto oblasti. Sledujú súvisiacu daňovú problematiku, otázky bezpečnosti tabakových výrobkov vrátane režimu zdravotných

„ **Spotrebná daň za krabičku cigariet sa v nasledujúcich troch rokoch zvýši trikrát. Obchodníkom pribúdajú starosti.**

varovaní. K tradičným otázkam pristúpila v ostatných rokoch aj problematika elektronických cigariet. Sekcia tak poskytuje pôdu na vzájomnú výmenu informácií, odborné diskusie a vytváranie potrebného zázemia pri otázkach spoločného záujmu, akým je napríklad informovanie a edukácia spotrebiteľov.

SEKCIA AJ INFORMUJE A VZDELÁVA

Sekcia sa orientuje aj na informovanie a vzdelávanie svojich členov. V prípade potreby zabezpečuje vzdelávacie podujatia pre všetkých členov Zväzu prostredníctvom odborných seminárov. K problematike výsledovateľnosti a k európskej Smernici o výsledovateľnosti tabakových výrobkov bolo niekoľko seminárov k už spomenutej problematike.

TABAKOVÚ SEKCIU ZO SR VEDIE IGOR ORMANDY, KTORÝ JE ZÁROVEŇ GENERÁLNYM RIADITEĽOM DISTRIBUČNEJ SPOLOČNOSTI MEDIAPRINT-KAPA PRESSEGROSSO, A.S.

Okrem novely zákona o spotrebnej dani v tomto roku sekcia venovala pozornosť aj dvom vyhláškam: návrhu Vyhlášky MF SR, ktorou sa mení vyhláška č. 254/2014 Z. z. a ustanovujú náležitosti, vyhotovenie a cena kontrolnej známky určenej na označovanie spotrebiteľského balenia tabakových výrobkov, a vyhláške MF SR, ktorá mení a dopĺňa vyhlášku č. 255/2014 Z. z. o označovaní balení kontrolných známk určených na označovanie spotrebiteľského balenia tabakových výrobkov a o oznamovaní a zverejňovaní údajov o týchto kontrolných známkach.

VÍRUS SKOMPLIKOVAL PRÁCU AJ OBCHODNÍKOM

Zložité obdobie prípravy a zábehu pri práci s ustanoveniami európskej smernice bolo potrebné transponovať aj do zákona 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov, ktorý nadobudol účinnosť v druhej polovici apríla tohto roka. Práve v tomto náročnom období situáciu mimoriadne skomplikovala aj eskalácia pandémie COVID-19 a zavedenie s tým súvisiacich mimoriadnych opatrení vo väčšine štátov aj v samotných tabačiarskych spoločnostiach: zákazy cestovania, výpadky v pracovných zmenách alebo uzatvorené celé prevádzky a mnohé ďalšie. Všetci výrobcovia a distribútori tabakových výrobkov sú totiž závislí aj od koordinácie s ďalšími článkami reťazca vrátane poskytovateľov služieb a obchodných partnerov. ✕